

Kreaturholdet i Danmark d. 15de Juli 1881.

Foredrag i det Kgl. Landhusholdningsselskab d. 22de Novbr. 1882
af Bureauchef M. Gad.

Som det vil være bekjendt, er det først i dette Aarhundrede, at der er afholdt virkelige paalidelige Kreaturtællinger her i Landet, og den første af disse fandt Sted i Aaret 1838. Den næste afholdtes i 1861, altsaa 23 Aar efter den første, men siden 1861 er der regelmæssig hvert femte Aar afholdt Kreaturtællinger og altid paa det samme Tidspunkt af Aaret, nemlig den 15. Juli eller en af de nærmeste Dage. Den Betydning, der kan tillægges de ved Kreaturtællingerne fremkomne Tal, skal jeg iaften tillade mig at gjøre til Gjenstand for nogle Bemærkninger. Jeg skal begynde med at meddele, at som Resultat af Tællingen i 1881 fremgaaer det, at der i hele Landet fandtes (se iøvrigt de efterfølgende Tabeller) af Heste 347,561 Styk., af Æsler 282 Styk., af Hornkvæg 1,470,078 Styk., af Faar og Lam 1,548,613 Styk., af Geder 9331 Styk., af Svin og Grise 527,417 Styk. Heraf udfindes paa en Maade, som jeg senere nærmere skal forklare, et Tal for det, som man kalder den samlede Kreaturstyrke og dette Tal var den 15de Juli 1881: 2,279,209 eller, med Fradrag af Æsler og Geder, 2,273,135. Kreaturtællingerne ere i det væsentlige hver Gang afholdte efter det samme Princip, men man har dog hver Gang søgt at skaffe flere og flere Oplysninger tilveje, og jeg har saaledes denne Gang ladet indsamle Oplysninger om, hvor stort Antallet

af Æsler og Geder er her i Landet. Dette har jeg naturligtvis ikke gjort, fordi jeg antager, at disse Dyr spille nogen stor Rolle i Danmark, thi det var jeg mig bevidst, at de ikke gjøre; men det gjøre de i mange andre Lande, og det er derfor, naar der er Tale om at sammenligne Danmark med andre Lande urigtigt ikke at tage disse Dyr med, ligesom det jo ogsaa har sin Interesse at faa konstateret, hvor mange af disse Dyrklasser, særlig af Geder, der findes her i Landet. Hvad nu den Omstændighed angaaer, at man samler alle Kreaturerne under Udtrykket: den samlede Kreaturstyrke, da skeer det nærmest af Hensyn til Sammenligningerne med andre Lande. Man vil jo nemlig let kunne forstaa, at de forskjellige Dyrklasser ere meget forskjellig repræsenterede omkring i de forskjellige Lande, begrundet i klimatiske, geografiske og mange andre Forhold, og man kan derfor ikke sammenligne de forskjellige Lande med hinanden, hvad denne Sag angaaer, ved at tage en enkelt Dyrklasse, selv om man ogsaa vilde indskrænke sig til den, der maa ansees for den vigtigste. En Sammenligning af Husdyrbestanden kan kun foretages ved at samle alle Dyr som et Hele, dog ikke ved at tælle dem sammen som Enheder, men ved at sætte dem i et vist Forhold til hverandre. Kun ved en saadan Fremgangsmaade kan man faa et Begreb om Betydningen af et Lands Kreaturbestand i Forhold til et andet; men man vil paa den anden Side ogsaa let indse, at hvilket Tal man end vælger som Udgangspunkt, faaer man dog ikke derved et saa nøjagtigt Udtryk, som ønskes kunde. Naar man saaledes f. Ex. sætter et Stykke Hornkvæg lig med 1, og derefter 10 Faar lig med 1 Stykke Hornkvæg, vil det jo strax være indlysende, at om end dette Forhold passer et Sted, passer det ikke et andet; ligeledes kan det, naar man sætter 4 Svin lig med 1 Stykke Hornkvæg, saa nogenlunde passe enkelte Steder, men mindre vel andre Steder. Imidlertid maa man jo have noget at gaa ud fra, og de Tal, jeg har benyttet, ere de, om hvilke jeg skjønner, at man enten er ganske enig eller dog paa de fleste Steder

enig. Disse Tal ere: Et Stykke Hornkvæg sættes lig med 1, en Hest lig med $1\frac{1}{2}$, et Æsel lig med $\frac{1}{2}$, et Faar eller en Ged lig med $\frac{1}{10}$ og et Svin lig med $\frac{1}{4}$. Ved at reducere efter disse Tal faaer man den Sum ud, som man kalder den samlede Kreaturstyrke, hvormed da Sammenligningen med andre Lande skeer, og paa den Maade ere de tidligere anførte Tal: 2,279,209 og 2,278,135 udkomne.

De nævnte Tal, saavel for de enkelte Dyrklassers som for hele Kreaturstyrkens Vedkommende, faa imidlertid først deres rette Betydning, naar de oplyses ved forskjellige Sammenstillinger, og jeg skal da først foretage en Sammenligning mellem Resultatet af den sidste og de foregaaende Tællinger her i Landet. Man vil imidlertid vide, at Landets Omraade blev forandret i 1864, og at følgelig de fire sidste Tællinger ikke omfatte det samme Territorium som de to første; den Forskjel, der derved fremkommer, er imidlertid afgjort saa ringe, at den ikke kan spille nogen væsentlig Rolle, saalænge man holder sig til Landet som Helhed, medens det samtidig vilde være om end ikke umuligt saa dog overordentlig besværligt at reducere de to første Tællinger til at omfatte akkurat det samme Land-Omraade som de efterfølgende. I hosstaaende Tabel findes en Sammenligning med de nærmest foregaaende Tællinger.

Kreaturtællingerne have været:

1881:	paa Øerne.	i Jylland.	tilsammen.
	Stkr.	Stkr.	Stkr.
af Heste og Føl	180326	167235	347561
- Æsler	229	53	282
- Hornkvæg og Kalve	586497	883581	1,470078
- Faar og Lam	459548	1,089065	1,548613
- Geder	4609	4722	9331
- Svin og Grise	285317	242100	527417
altsaa: en samlet Kreaturstyrke . .	974845	1,304364	2,279209
(med Fradrag af Æsler og Geder . . .	974270	1,303865	2,278135)
1876:			
af Heste og Føl	186487	165775	352262

	paa Øerne.	i Jylland.	tilsammen.
	Stkr.	Stkr.	Stkr.
af Hornkvæg og Kalve	553623	794698	1,348321
- Faar og Lam	536045	1,183204	1,719249
- Svin og Grise	257364	246303	503667
- altsaa: en samlet Kreaturstyrke . .	951300	1,223256	2,174556
1871:			
af Heste og Føl	173496	143074	316570
- Hornkvæg og Kalve	520355	718543	1,238898
- Faar og Lam	626049	1,216432	1,842481
- Svin og Grise	253182	189239	442421
altsaa: en samlet Kreaturstyrke . . .	906499	1,102107	2,008606
1861:			
af Heste og Føl	174874	149686	324560
- Hornkvæg og Kalve	477416	641328	1,118774
- Faar og Lam	668276	1,083674	1,751950
- Svin og Grise	188778	112150	300928
altsaa: en samlet Kreaturstyrke . . .	853779	1,002262	1,856041
1838:			
af Heste og Føl	184428	140591	325019
- Hornkvæg og Kalve	399385	455341	854726
- Faar og Lam	647591	997016	1,644607
- Svin og Grise	163341	71950	235291
altsaa: en samlet Kreaturstyrke . . .	781621	783917	1,565538

Det sees heraf, at Hestenes Antal er aftaget noget siden sidste Tælling (1876), dog ikke meget; for Jyllands Vedkommende er der imidlertid en lille Forøgelse, saa at Formindskelsen altsaa alene falder paa Øerne. Hvilken Betydning man skal tillægge dette, da Forskjellen ikke er større, end den er, er noget tvivlsomt. Man vil jo nemlig let indse, at der kan være forskjellige Grunde, som gjøre, at der til en vis Tid eller rettere sagt i visse Aar, selv om man altid vælger det samme Tidspunkt af Aaret til Tællingen, kan være flere eller færre Heste i Landet, end det almindelig er Tilfældet. I 1876 har der maaske saaledes været temmelig rigeligt med Heste her i Landet i Sammenligning med, hvad der er almindeligt, medens det om-

vendte aabenbart har været Tilfældet i 1871, idet der nemlig her i Landet i Sommeren det nævnte Aar kun var 316,570; men dette sidste har naturligvis sin Grund i den fransk-tyske Krig, som gjorde, at der havde fundet en overordentlig stor Udførsel Sted, eftersom Efterspørgselen havde været stærk og Priserne som Følge deraf vare stegne til et Maximum. Skjøndt enhver Udtalelse i saa Henseende er lidt mislig, troer jeg dog ikke at burde tilbageholde som min Formening, at efter Forholdene og Tiden maa det Antal Heste, som nu er fundet at være tilstede her i 1881, siges at være et temmelig ordinært Tal. — Gaa vi over til Hornkvæget, ville vi se, at Antallet er steget meget betydelig i Danmark i de sidste fem Aar, nemlig godt og vel med 120,000 Stykker, hvilket er en Forøgelse af netop 9 pCt., og man vil finde, at Stigningen væsentlig falder paa Jylland, hvor den har været omtrent dobbelt saa stor som paa Øerne. — For Faarenes Vedkommende vil man derimod finde, at der har fundet en aldeles modsat Bevægelse Sted, idet nemlig deres Antal i hele Landet er aftaget med 170,000 Stykker, hvilket repræsenterer en Formindskelse af henved 10 pCt., men Formindskelsen falder ganske vist stærkere paa Øerne end paa Jylland, idet Nedgangen paa Øerne har været næsten det dobbelte mod, hvad den har været i Jylland. — Hvad endelig Svin og Grise angaaer, da har der i de sidste fem Aar fundet en Forøgelse Sted i deres Antal. Forøgelsen er imidlertid — hvad jeg senere skal komme tilbage til — ikke saa stor som i det foregaaende Tidsrum, men dog forholdsvis temmelig god og kommer ene Øerne tilgode, idet der endogsaa er mindre Nedgang for Jyllands Vedkommende. — Tage vi herefter den samlede Kreaturstyrke, ville vi finde, at der i Femaaret 1876—81 har været en Tilvæxt af henved 5 pCt.; altsaa gjennemsnitlig af ca. 1 pCt. om Aaret; men Fremgangen har været næsten 2 $\frac{1}{2}$ Gang saa stor i Jylland som paa Øerne.

Den nu stedfundne Sammenligning er den, man naturligen først føres til, men langt større Betydning har en

Sammenligning mellem noget længere Perioder, og vi ville derfor dele Tidsrummet fra 1838 til 1881 i tre Perioder, saaledes at første Periode omfatter Aarene fra 1838 til 1861, anden Periode fra 1861—71, og 3die Periode Aarene fra 1871—1881. Se vi da hen til den samlede Kreaturstyrke, ville vi finde, at den er stegen i alle tre Perioder, men at Stigningen har været størst i den sidste. Naar jeg imidlertid siger, at Stigningen har været størst i den sidste Periode, forstaaer man jo nok, at jeg dermed mener forholdsvis efter Aarenes Antal. Den første Periode indeholder nemlig 23 Aar og hver af de andre kun 10, og taget saaledes, har der ganske vist nominelt fundet den største Stigning Sted i den første Periode, men foretages en Reduktion, vil man finde, at den største Stigning, som sagt, har fundet Sted i den sidste Periode, at den er omtrent ens i de to foregaaende Perioder, og at den er godt og vel $1\frac{1}{2}$ Gang saa stor i den sidste som i de to første Perioder. — Se vi dernæst hen til Hestene, ville vi finde, at der i den første Periode var i Jylland en ikke ringe Tilvæxt af Heste, medens der til Gjengjæld var en omtrent tilsvarende Afgang paa Øerne. I den anden Periode var der megen Nedgang i det Hele og den var betydeligst i Jylland. I tredie Periode var der derimod for hele Landets Vedkommende en betydelig Tilvæxt; den falder navnlig paa Jylland og ligger naturligvis deri, at der i Jylland, særlig i de sidste 10 Aar, er taget betydelige Landstrækninger ind under Agerbruget, hvilke tidligere have henligget mere eller mindre ubenyttede. Jeg skal her henlede Opmærksomheden paa, at medens man med Hensyn til de andre Husdyr og ganske særlig, naar Udviklingen med Hensyn til Kvaliteten er, som den har været her i Danmark, maa sige, at det er et absolut Gode, at Antallet af disse stiger, idet det jo nemlig maa antages, at hvert enkelt Stykke tillige har givet et stedse forøget Bidrag til Menneskenes Underhold, er dette derimod ikke Tilfældet med Hestene. Den Rolle, disse spille, er jo nærmest kun at tjene Menneskene som Bevægkraft, og i den

Retning indvirke mangfoldige Forhold, som ligge udenfor Hestene selv. Naar Hestene blive bedre, hvad de ogsaa ere blevne her i Landet, repræsenterer sikkerlig det samme Antal Heste en større Værdi nu end tidligere, men samtidig kunne Forholdene have ændret sig saaledes, at Menneskene havde faaet til Raadighed bevægende Kræfter, som vare langt billigere og bedre end Hestene, hvorved der ved en rigtig Økonomi var blevet Brug for færre Heste. — Hvad dette Husdyr angaaer, er det følgelig ikke muligt at sige noget almindeligt om, hvorvidt en Nedgang eller Tilvæxt maa siges at repræsentere et Fremskridt i Udviklingen. Det er ogsaa kun ved en stedse stigende Anvendelse af andre bevægende Kræfter, at vi her i Landet have kunnet nøjes med den forholdsvis ringe Tilvæxt af Heste, skjønt der naturligvis ikke er Tvivl om, at den bevægende Kraft, som repræsenteres gennem de Heste, vi nu have, og hvis Antal ikke er meget forskjelligt fra det, vi havde i 1838, er betydelig større end dengang. Særlig er det jo i Agerbrugets og Transportvæsenets Tjeneste, at Hesten spiller en Rolle, og det er derfor let forklarligt, at den fra 1838 til 1881 stedfundne Forøgelse i Hestenes Antal — Forøgelsen udgjør over 2000 Stykker — alene falder paa Jylland, eftersom den her foregaaende Opdyrking af Landet og Udvikling af Agerbruget langt overgaaer de samtidige Fremskridt paa Øerne, hvor man ogsaa var mindre tilbage. — For Hornkvægets Vedkommende vil man finde, at der, hvad Forholdet mellem Jylland og Øerne angaaer, har fundet noget Lignende Sted, som nu er omtalt for Hestenes Vedkommende, men saaledes at her er absolut Fremgang over det Hele, dog meget stærkere i Jylland end paa Øerne. Fra 1838 til 1881 er saaledes Antallet paa Øerne steget med henved 47 pCt., men i Jylland er Tilvæksten langt større, nemlig den dobbelte, altsaa omtrent 94 pCt. — Hvad Faarene angaaer, da har Bevægelsen været ganske anderledes uregelmæssig; for deres Vedkommende er der i den første Periode en Stigning saavel paa Øerne som i Jylland; i anden Periode

er der Stigning og det endogsaa meget stærk Stigning i Jylland, men Nedgang paa Øerne, og i den sidste Periode er der Nedgang baade i Jylland og paa Øerne, men dog særlig paa disse. Det samlede Resultat af denne Bevægelse er, at der her i Landet ved Tællingen 1881 fandtes ca. 100000 Faar færre end i 1838, idet nemlig Jylland i 1881 havde 100,000 Styk. flere end i 1838, men Øerne til Gjen-gjæld 200,000 Styk. færre. Dette Forhold er forøvrigt ganske naturligt, thi i de frugtbare Landsdele er man i Almindelighed tilbøjelig til at lægge sig efter de kostbare Husdyr, hvorimod man i de magre Egne tildels er nødt til at erstatte disse med de mindre kostbare.

Det Husdyr, for hvilket Stigningen i Antal har været det største, er Svinet. Med Hensyn til det er der Tilvæxt og det endogsaa meget stor Tilvæxt gennem alle Perioder, særlig for Jyllands Vedkommende. Jeg skal imidlertid, da Bevægelsen ikke er paafaldende uregelmæssig, ikke fordybe mig i Tallene, men kun bemærke, at fra 1838—1881 er Svinenes Antal paa Øerne blevet forøget med næsten 75 pCt. og i Jylland med over 236 pCt., saa at altsaa Forøgelsen i Jylland forholdsvis har været tre Gange saa stor som paa Øerne. For hele Landets Vedkommende stiller Forholdet sig saaledes, at i 1838 var Antallet af Svinene 235,291 og i 1881 var det 527,417, saa at altsaa Forøgelsen for hele Landets Vedkommende i dette Tidsrum har udgjort henved 125 pCt. En Omstændighed, som imidlertid her maa tages med i Betragtning, er den, at Svinene nu blive slagtede i en anden Aldersperiode end tidligere. Gaa vi saaledes tilbage til Aaret 1838, da bleve de fleste Svin over ét Aar gamle og nogle endogsaa ældre, inden de slagtedes, hvorimod Forholdet nu er det, at kun de færreste Svin naa Aarsdagen efter deres Fødsel. Den Formodning ligger altsaa lige for Haanden, at Tallet 235,291 i 1838 maa være større end Antallet af Grise, der er født Aaret i Forvejen, medens derimod Tallet 527,417 i 1881 maa være mindre end Antallet af de Aaret forud fødte Grise. Undersøges Forholdet ad statistisk Vej,

faaer man ogsaa den nævnte Formodning bekræftet, idet man nemlig finder, at det Antal, der fødtes i 1837, kun udgjorde omtrent to Trediedele af det Antal, man fandt i 1838, da man foretog Optællingen, hvorimod det Tal, der angiver, hvor mange der er født i 1880, er omtrent fire Trediedele af det Antal, man fandt i 1881, da man foretog Tællingen. Dette vil med andre Ord sige, at der i 1837 kun fødtes her i Landet mellem 164,000 og 165,000 Svin, medens der i 1880 er født mellem 727,000 og 728,000.

Gaa vi dernæst over til Tabellerne paa omstaaende Sider, vil man finde en mere specificeret Opgivelse af det Antal Kreaturer, der fandtes ved den sidste Tælling d. 15. Juli 1881. Man kan imidlertid ikke uden videre sammenligne Amt med Amt, eftersom de forskellige Amter ingenlunde ere ens i Henseende til Størrelse, Frugtbarhed o. s. v., og man maa derfor bære sig ad paa lignende Maade som i den internationale Statistik, nemlig sammenligne Dyrenes Antal med Antallet af Menneskene og med Arealet. Dette er naturligvis i og for sig en ufuldkommen Sammenligningsbasis, thi det er jo klart, at man ikke absolut kan sammenligne Dyrenes Antal hverken med Menneskenes Antal eller med Arealet; det sidste tillader jo nemlig efter sin forskellige Beskaffenhed et højst forskjelligt Antal Dyr at leve derpaa, og hvad Sammenligningen med Antallet af Menneskene angaaer, da er det jo givet, at Forbruget er højst forskjelligt, eftersom Klimaet er, og Befolkningen er sammensat. Efter min Mening er den sidste Sammenligningsmaade i det Hele taget dog bedre end den første efter Arealet, men begge bør medtages, thi disse Sammenligningsmaader have i alle Tilfælde det Gode ved sig, at de saa nogenlunde udfylde hinanden. Med Hensyn til Forholdene indenfor Danmarks egne Grænser kunne vi tillige foretage en Sammenligning mellem Kreaturerens Antal og Hartkornet. Ganske vist er nu Hartkornsansættelsen temmelig gammel og derfor ikke mere nogen ligelig Maalestok, men den er dog, naar man ikke gaaer længere ned end til Amterne, ikke saa

Antal af Kreaturer den

Overøvrigheds- Distrikterne.	Heste.							
	Hingste, 2 Aar og derover.	Vallaker.			Hopper.			Føl og Plage under 2 Aar.
		2 indtil 6 Aar.	6 indtil 11 Aar.	11 Aar og der- over.	2 indtil 6 Aar.	6 indtil 11 Aar.	11 Aar og der- over.	
Staden København . . .	31	290	1689	1167	208	1102	813	2
Københavns Amt	202	1163	2991	3809	1394	3656	5173	1102
Frederiksborg —	229	1482	1966	2912	1595	2630	4139	1464
Holbæk —	282	1743	2573	3497	2239	3327	5145	2291
Sorø —	261	1554	2534	3283	1827	2997	4488	1777
Præsto —	329	1877	2751	3774	2193	3257	5249	2131
Bornholms —	185	669	890	1343	758	1128	1677	734
Maribo —	344	1880	2801	4005	2312	3625	5437	2041
Odense —	289	3439	2929	2845	3649	3923	4654	4006
Svendborg —	265	2893	2544	2457	3061	3230	4061	3654
Øernes Amter (med København.)	2427	16990	23668	29092	19236	28875	40836	19202
Hjørring Amt	210	2077	1599	1469	3371	3787	4925	3858
Thisted —	77	1915	1136	732	1885	1658	1870	2133
Aalborg —	179	1752	1075	1123	3681	3378	4340	4964
Viborg —	177	3019	1272	956	3668	2896	2863	4400
Randers —	167	2805	1350	1476	4469	3759	4572	5627
Aarhus —	225	4066	2244	2041	3863	3237	3915	3867
Vejle —	164	4091	2253	1673	2743	2369	2657	2160
Ringkjøbing —	129	2170	1324	1153	2608	2519	2863	3267
Ribe —	102	1688	1499	1181	2033	2005	2313	2043
Jyllands Amter	1530	23583	13752	11804	28321	25608	30318	32319
Hele Danmark	3957	40573	37420	40896	47557	54483	71154	51521
Heraf { i Købstæderne	139	1403	4495	3990	976	3148	3138	234
{ i Landdistrikterne	3818	39170	32925	36906	46581	51335	68016	51287

15de Juli 1881.

		Æsler.	Hornkvæg.					Tilsammen.
Tilsammen.	Af Hopperne fra 6 til 11 Aar have i 1881 baaret eller bæret Føl.		Antal.	Tyre, 2 Aar og derover.	Stude, 2 Aar og derover.	Køer, 2 Aar og derover.	Ungkvæg under 2 Aar.	
Stkr.	Stkr.	Stkr.		Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.
5302	»	3	45	40	2390	219	2694	
19490	325	7	947	310	37902	11182	50341	
16417	375	9	1159	690	34396	16901	53146	
21097	723	12	1471	883	53853	20533	76740	
18721	533	29	1633	513	48539	17718	68403	
21571	687	24	1928	191	55038	19438	76595	
7384	214	1	588	96	16315	7573	24572	
22445	710	3	1216	216	47380	16171	64983	
25734	1418	39	1162	465	59629	26607	87863	
22165	1234	102	1308	420	55739	23693	81160	
180326	6219	229	11457	3824	411181	160035	586497	
21296	1258	10	940	5214	68753	30993	105900	
11406	797	»	257	10563	28907	29687	69414	
20492	1630	5	614	14840	50658	36895	103007	
19251	1478	4	478	16515	51801	36460	105254	
24325	2196	6	805	7312	58567	35714	102398	
23458	1501	5	1112	3806	68210	28928	102056	
18110	803	15	1101	6258	60757	28256	96372	
16033	1083	5	640	17659	55198	38316	112413	
12864	751	3	552	8598	44758	32859	86767	
167235	11497	53	6499	90765	487609	298708	883581	
347561	17716	282	17956	94589	898790	458743	1,470078	
17523	98	7	766	1585	21740	3980	28071	
330038	17618	275	17190	93004	877050	454763	1,442007	

Overøvrigheds- Distrikterne.	Faar.					Geder.		
	Vædere, 1 Aar og derover.	Beder, 1 Aar og derover.	Faar, 1 Aar og derover.	Faar under 1 Aar.	Tilsammen.	Gedebukke.	Geder.	Tilsammen.
	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.
Staden Kjøbenhavn . .	2	2	215	943	1160	14	47	61
Kjøbenhavns Amt . . .	1422	2066	14733	10987	29208	75	426	501
Frederiksborg — . . .	1658	1552	20190	12774	36174	28	201	229
Holbæk — . . .	2524	6897	28869	21647	59937	62	410	472
Sorø — . . .	2014	4585	18377	13527	38503	87	740	827
Præsto — . . .	2405	3528	26444	17996	50373	102	717	819
Bornholms — . . .	1370	69	8469	9835	19743	2	3	5
Maribo — . . .	2081	2106	35693	39344	79224	22	137	159
Odense — . . .	2963	1567	32387	35267	72184	82	903	985
Svendborg — . . .	2221	2192	30795	37834	73042	70	481	551
Øernes Amter . . . (med Kjøbenhavn.)	18660	24562	216172	200154	459549	544	4065	4609
Hjørring Amt . . .	5159	4071	51201	51916	112347	33	78	111
Thisted — . . .	3362	19016	54218	36589	113185	14	33	47
Aalborg — . . .	4456	11272	69583	53235	138546	40	190	230
Viborg — . . .	6314	11238	85476	69694	172722	97	673	770
Randers — . . .	4028	8298	69975	49797	132098	76	301	377
Aarhus — . . .	3969	7745	47259	36250	95223	126	739	865
Vejle — . . .	3909	3883	32722	30406	70920	77	910	987
Ringkjøbing — . . .	7694	22521	73347	61290	164852	103	491	594
Ribe — . . .	4586	9500	41339	33747	89172	87	654	741
Jyllands Amter . . .	43477	97544	525120	422924	1,089065	653	4069	4722
Hele Danmark . .	62137	122106	741292	623078	1,548613	1197	8134	9331
Heraf { i Kjøbstæderne . . .	531	920	7545	8078	17074	72	476	548
{ i Landdistrikterne	61606	121186	733747	615000	1,531539	1125	7658	8783

15de Juli 1881.

Svin.				Bi-stader.	Antallet af de i Aaret 1880 fødte Dyr var:			
Orner, 1 Aar og derover.	Svin, 1 Aar og derover.	Svin under 1 Aar.	Tilsammen.	Antal.	Føl.	Kalve.	Lam.	Grise.
Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.					
8	467	486	961	31	1	586	453	582
188	2902	25496	28546	3834	508	31985	17635	33333
193	3850	26454	30497	4839	760	30968	24915	45506
253	4406	43884	48543	6265	1182	49867	34268	68487
253	3709	36489	40451	5116	903	43968	24108	57552
263	4123	37906	42292	7188	968	51593	34893	62139
40	915	6141	7096	3232	329	15283	12470	10889
228	3267	23456	26951	8337	962	43341	49200	36093
174	3634	27766	31574	7284	1970	53357	44651	41271
188	3047	25131	28366	6793	1849	51168	45437	37041
1788	30320	253209	285317	52919	9432	372121	288050	392893
144	3546	30915	34605	6389	2014	60816	60022	48195
49	1156	9777	10982	6030	1029	24073	43692	14422
139	2999	24465	27603	6605	2542	43100	61622	32115
104	3236	24158	27498	10769	2235	44144	81731	34171
119	2364	20514	22997	7667	2862	51434	67808	28609
183	3601	29751	33535	8689	2095	62560	52491	51555
156	3123	28488	31767	9406	1205	55580	40806	42388
148	4810	26253	31211	10528	1523	46862	71726	51982
103	2362	19437	21902	13881	1039	39537	45082	31270
1145	27197	213758	242100	79964	16544	428106	524980	334707
2933	57517	466967	527417	132883	25976	800227	813030	727600
52	1075	12945	14072	2536	79	15668	8285	6496
2881	56442	454022	513345	130347	25897	784559	804745	721104

ringe, som man skulde tro. Gaa vi altsaa over til at anstille Sammenligninger paa de tre nævnte Grundlag, vil man, som omstaaende Tabel viser, finde, at der saavel paa Øerne som i Jylland er omtrent lige mange Heste for hvert Tusinde Mennesker, nemlig paa Øerne (Staden Kjøbenhavn med dens Indbyggerantal fraregnet) 200 og i Jylland 190. Forskjellen er altsaa, naar vi alene sammenligne Jylland med Øerne, ikke stor. Tager vi derimod de enkelte Amter, bliver Forskjellen betydelig større om end ikke i nogen særdeles fremtrædende Grad. Derimod faa vi en betydelig Forskjel, naar vi ville benytte Arealet som Sammenligningsbasis, thi der findes da i Jylland kun halvsaa mange Heste paa det samme Areal som paa Øerne, og gaa vi til de enkelte Amter, bliver Forskjellen endnu langt større. Det Amt, der har det største Antal Heste pr. Kvadratmil, er Kjøbenhavns Amt, og det, der har det færreste Antal, er Ringkjøbing Amt; det første har over fire Gange saa mange som det sidste pr. Kvadratmil.

Hvad Hornkvæget angaaer, da er der et langt større Antal deraf i Jylland end paa Øerne, naar man sammenligner med Antallet af Menneskene; man finder nemlig, at der i Jylland findes omtrent 1000 Styk. Hornkvæg for hvert Tusinde Mennesker, medens der paa Øerne kun findes mellem 600 og 700 for hvert Tusinde Mennesker. En langt betydeligere Forskjel faaer man, naar man sammenligner de enkelte Amter; Forholdet er her netop omvendt som med Hestene; Kjøbenhavns Amt har det færreste Antal og Ringkjøbing Amt det største, idet nemlig det sidste Amt har over 1200 Styk. Hornkvæg for hvert Tusinde Mennesker, medens Kjøbenhavns Amt kun har 400. Benytte vi Arealet som Sammenligningsbasis, bliver Forholdet imidlertid et andet, thi da faa Øerne Overvægten, idet der nemlig paa Øerne findes mellem 2400 og 2500 Styk. Hornkvæg pr. Kvadratmil, medens der i Jylland kun findes mellem 1900 og 2000 Styk. pr. Kvadratmil.

For Faarenes Vedkommende er Forholdet saaledes at hvad enten man sammenligner deres Antal med An-

I Juli 1881 fandtes:

	af Heste.			af Hornkvæg.			af Faar.			af Svin.		
	pr. 1000 Mnsk.	pr. □ Mil.	pr. 100 Tdr. Htk.	pr. 1000 Mnsk.	pr. □ Mil.	pr. 100 Tdr. Htk.	pr. 1000 Mnsk.	pr. □ Mil.	pr. 100 Tdr. Htk.	pr. 1000 Mnsk.	pr. □ Mil.	pr. 100 Tdr. Htk.
Staden Kjøbenhavn . .	22	»	»	11	»	»	5	»	»	4	»	»
Kjøbenhavns Amt . . .	157	886	91	405	2288	236	235	1328	137	230	1299	134
Frederiksborg — . . .	197	667	101	636	2160	328	433	1470	223	365	1240	188
Holbæk — . . .	224	715	86	815	2601	314	636	2032	244	515	1646	198
Sorø — . . .	213	699	80	778	2552	291	438	1437	164	460	1509	172
Præstø — . . .	212	712	77	752	2528	274	495	1662	180	415	1396	151
Bornholms — . . .	206	697	122	684	2318	406	550	1863	326	198	669	117
Maribo — . . .	229	736	74	663	2131	215	808	2598	262	275	884	89
Odense — . . .	198	802	82	676	2737	281	555	2249	231	243	984	101
Svendborg — . . .	188	744	82	687	2723	309	618	2451	270	240	952	105
Øernes Amter, uden Kjøbenhavn . .	200	741	84	668	2472	280	525	1941	220	325	1204	137
med Kjøbenhavn. . .	161	762	87	525	2479	281	411	1942	220	255	1206	137
Hjørring Amt . . .	209	416	133	1038	2068	659	1101	2194	699	339	676	215
Thisted — . . .	177	373	84	1076	2268	510	1755	3699	832	170	359	81
Aalborg — . . .	210	390	112	1054	1958	563	1428	2634	757	283	525	151
Viborg — . . .	202	350	100	1107	1910	544	1816	3135	893	289	499	142
Randers — . . .	230	550	98	969	2317	413	1250	2989	533	218	520	93
Aarhus — . . .	164	521	97	712	2268	422	664	2116	394	234	745	139
Vejle — . . .	165	427	82	880	2273	434	648	1673	319	290	749	143
Ringkjøbing — . . .	180	195	88	1259	1368	618	1846	2005	906	350	380	171
Ribe — . . .	173	234	93	1165	1569	630	1197	1613	648	294	396	159
Jyllands Amter	190	365	98	1002	1927	518	1235	2375	639	275	528	142
Hele det egentlige Dan- mark	174	500	92	736	2115	388	775	2228	409	264	759	139

tallet af Menneskene eller med Arealet, findes der flest i Jylland, hvilket er den ganske simple Følge af, at Faaret er det langt overvejende Husdyr paa adskillige af de udstrakte, men mindre værdifulde Arealer, som findes i Jylland. Sammenlignet med Antallet af Menneskene faa vi næsten $2\frac{1}{2}$ Gang saa mange Faar i Jylland som paa Øerne, og sammenlignet med Arealet faa vi, at der i Jylland er mellem 2300 og 2400 Faar pr. Kvadratmil, medens der paa Øerne kun findes mellem 1900 og 2000 pr. Kvadratmil.

Med Hensyn til Svinene finder det omvendte Forhold Sted. Hvad enten man benytter Menneskenes Antal eller Arealet til Sammenligning, findes de fleste Svin paa Øerne, og navnlig er Forholdet fremtrædende, naar man benytter Arealet som Sammenligningsbasis, thi der er da henved $2\frac{1}{2}$ Gange saa mange Svin paa Øerne som i Jylland.

Samle vi endelig alle Husdyrene under Benævnelsen: den samlede Kreaturstyrke og foretage en lignende Sammenligning for dens Vedkommende, ville vi finde, naar vi sammenligne Øerne med Jylland og de forskjellige Amter indbyrdes, at der for hvert Tusinde Mennesker findes flest Kreaturer i Jylland og det endogsaa saaledes, at der kun er et af Amterne paa Øerne, der kommer over noget jydsk Amt, og det er Holbæk Amt, som staaer over Vejle og Aarhus Amter, men Forskjellen mellem disse 3 Amter er ikke stor, saa at det sydøstlige Jylland altsaa meget ligner Øerne. Foran Vejle og Aarhus Amter staaer Randers Amt, og foran dette igjen de nordlige og vestlige Amter, øverst Ringkjøbing Amt. Omvendt stiller Forholdet sig, naar vi benytte Arealet ved Sammenligningen, thi da er det en Selvfølge, at samtlige Amter paa Øerne komme foran samtlige Amter i Jylland; dog er Forskjellen mellem Øerne og Jylland ikke saa overordentlig stor, naar man holder de Amter ude af Betragtning, som have det færreste Antal Kreaturer i Forhold til Amtet, nemlig Ringkjøbing og Ribe Amter. Gaa vi sluttelig til at sammenligne Krea-

turernes Antal i Forhold til Hartkornet, da faa vi ligesom ved Forholdet til Menneskene det største Antal Kreaturer i Jylland, og dette gjælder alle Amter; Hjørring Amt, der er det Amt, der staaer øverst i Rækken her, har næsten tre Gange saa mange Kreaturer pr 100 Tdr. Hartkorn som Maribo Amt, der er det Amt, der staaer sidst i Rækken af Øernes Amter. Vi faa altsaa Bekræftelse paa, hvad vi forøvrigt vidste i Forvejen, at Jylland, navnlig for den nordlige og vestlige Dels Vedkommende, er i en fremtrædende Grad et kvægopdrættende Land, medens Øerne derimod ere mere kornproducerende. —

Vi skulle nu lade disse mere almindelige Sammenstillinger ligge og gaa over til at se, hvilket Resultat Tællingen i 1881 har givet for Handyrenes Vedkommende; man vil da finde, at der er forholdsvis flere Handyr paa Øerne end i Jylland, dog er Forskjellen ikke stærkt fremtrædende med Hensyn til Vædere og Orner, men derimod med Hensyn til Hingste og Tyre og navnlig med Hensyn til Tyre, af hvilke der findes forholdsvis næsten tre Gange saa mange paa Øerne som i Jylland. En anden Forskjellighed, der ogsaa er stærkt fremtrædende mellem Jylland og Øerne, er Studenes Antal, idet der nemlig ved sidste Tælling var paa Øerne knap 4000 Stude, medens der i Jylland var godt og vel over 90000. Den Forskjel, der er med Hensyn til Beder (i Jylland mellem 97,000 og 98,000, paa Øerne kun mellem 24,000 og 25,000) er ikke i den Grad fremtrædende som med Hensyn til Studene, men hvad der tillige maa lægges Mærke til er, at baade Studenes og Bedernes Antal er i Aftagende saavel i Jylland som paa Øerne og det endogsaa i en ikke ganske ringe Grad. Sammenligne vi f. Ex. Tællingen i 1881 med den i 1876, da se vi, at medens Studenes Antal nu kun udgjør ca. $6\frac{1}{2}$ pCt. af hele Kvægbestanden, udgjorde det i 1876 ca. $7\frac{1}{2}$ pCt., saa at Nedgangen altsaa er omtrent 1 pCt., og sammenligne vi Studene med hinanden i de 2 Aar uden Hensyn til det øvrige Hornkvæg, bliver Nedgangen endnu langt tydeligere, idet den da viser

sig at være omtrent 14 pCt., og Nedgangen er størst i Jylland, hvad der forøvrigt er en Selvfølge, da der kun findes faa Stude paa Øerne. For Bedernes Vedkommende er Nedgangen ikke slet saa stor, men dog ret betydelig, og den er omtrent lige stor i Jylland og paa Øerne. Den store Nedgang i Studenes Antal hidrører naturligvis dels fra, at man mer og mer er gaaet over til Mejeridrift, og dels fra at Studene nu blive slagtede i en tidligere Alder end forhen. —

Gaa vi dernæst over til at se, hvilket Resultat Tællingen har givet med Hensyn til Racerne, der jo spille en stor Rolle navnlig for Handyrenes Vedkommende, ville vi finde, at den langt overvejende Del af Hingstene hører til den saakaldte Landrace; af 3900 Hingste høre nemlig over 3300 til Landracen. Hvad Tyrene angaaer, da hører af det opgivne Antal (18,000) omtrent 13,000 til Landracen, og for Vædernes Vedkommende er det saaledes, at henved 49,000 af godt og vel 62,000 Vædere høre til Landracen. Men om nu end altsaa ganske vist den overvejende Del saavel af Tyre som af Vædere høre til Landracen, er dog Forholdet for deres Vedkommende ikke slet saa stærkt fremtrædende som for Hingstenes Vedkommende. Hvad de egentlige Racedyr her i Landet angaaer, da maa der blandt Hingstene særlig nævnes Fuldblodshingste og Halvblodshingste. Af de første fandtes der her i Landet i 1881 66, nemlig 50 paa Øerne og 16 i Jylland, og af de sidste 245, hvoraf 196 paa Øerne og 49 i Jylland. Af andre Racer udenfor Landracen findes der her i Landet for Tiden ingen, som fremtræder paa en saadan Maade, at man egentlig kan fremhæve den. Frederiksborgracen er saaledes kun tilstede i et meget ringe Antal, nemlig 17, der hovedsagelig findes paa Øerne, og det samme gjælder en Art, man kalder russiske Heste, der findes i Jylland, idet deres Tal kun er henved 30. For andre Arters Vedkommende opgives kun enkelte Stykker, og der er derfor ikke Grund til at opholde sig ved dem. — Hvad Tyrene angaaer, da hører den langt overvejende Del af de ædlere

Samlet Oversigt over de forskjellige **Racer** af Hingste, Tyre og Vædere
den 15de Juli 1881.

Overøvrigheds- Distrikterne.	Hingste.				Tyre.				Vædere.				
	Fullblod.	Halvblod.	Landraeen.	Andre eller ikke op- givne Racer.	Engelsk korthornet Race.	Angler.	Landraeen.	Andre eller ikke op- givne Racer.	Merinos samt andre spanskefuldede Racer.	Dishley og andre languldede Racer.	Southdown og andre kortuldede Racer.	Landraeen.	Andre eller ikke op- givne Racer.
	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.
Staden Kjøbenhavn . .	1	3	15	12	4	»	41	»	»	»	»	2	»
Kjøbenhavns Amt . . .	5	19	173	5	48	97	792	10	18	247	27	1113	17
Fredriksholm Amt . . .	6	17	192	14	55	224	867	13	5	533	58	1058	4
Solbæk Amt . . .	1	19	244	18	42	312	970	147	26	504	144	1688	162
Ålborg Amt . . .	10	30	198	23	62	370	1186	15	18	553	138	1294	11
Trørød Amt . . .	6	27	276	30	35	554	1148	191	22	549	125	1576	133
Sjælland Amt . . .	»	3	176	6	10	146	429	3	43	238	24	1064	1
Århus Amt . . .	11	25	289	19	26	648	515	27	21	549	208	1214	89
Odense Amt . . .	2	30	246	11	66	228	862	6	23	551	57	2324	8
Svendborg Amt . . .	8	23	223	11	58	270	975	5	12	207	45	1953	4
Øernes Amter . . . (med Kjøbenhavn).	50	196	2032	149	406	2849	7785	417	188	3921	826	13286	429
Nordjylland Amt . . .	2	7	186	15	27	20	888	5	7	652	89	4409	2
Midtjylland Amt . . .	»	3	57	17	35	9	196	17	11	290	94	2701	266
Østjylland Amt . . .	1	6	154	18	34	9	524	47	16	595	281	3218	346
Ålborg Amt . . .	2	5	165	5	34	17	426	1	8	515	255	5534	2
Århus Amt . . .	2	13	247	5	56	80	663	6	19	432	431	3144	2
Århus Amt . . .	4	4	197	20	61	69	855	127	29	475	244	2809	412
Århus Amt . . .	5	5	143	11	142	232	700	27	48	665	71	3116	9
Århus Amt . . .	»	2	112	15	59	11	536	34	7	634	100	6488	465
Århus Amt . . .	»	4	87	11	136	27	386	3	11	270	80	4219	6
Jyllands Amter . . .	16	49	1348	117	584	474	5174	267	156	4528	1645	35638	1510
Hele Danmark . . .	66	245	3380	266	990	3323	12959	684	344	8459	2471	48924	1939
Heraf i Kjøbenhavn . .	5	10	91	33	78	126	470	92	2	73	23	424	9
Heraf i Landdistrikterne	61	235	3289	233	912	3197	12489	592	342	8386	2448	48500	1930

Dyr til Anglerracen, som særlig findes paa Øerne; dernæst kommer det engelske Korthornskvæg, som navnlig findes i Jylland, dog ikke i den Grad, som jeg havde troet, idet der nemlig af de 990 Styk. Korthornstyre, som findes her i Landet, findes 584 i Jylland og 406 paa Øerne. Foruden disse Racer opgives forskellige andre, men ingen af dem fremtræder med et saa stort Antal, at de have nogen almindelig Betydning. Det største Tal, der er fundet, og som skal nævnes, var for »hollandske Tyre«, og det var endda kun 22.

Gaa vi over til Væderne af forædlede Racer, da er Dishleyracen stærkest repræsenteret (8459 Stkr.), dernæst kommer den kortuldede Southdownrace (2471 Stkr.), og tilsidst kommer Merinosracen (344 Stkr.) Hvad de to førstnævnte Racer angaaer, da ere de stærkest repræsenterede i Jylland, og det saaledes, at der af Southdownracen findes omtrent dobbelt saa mange i Jylland som paa Øerne, hvorimod Forskjellen med Hensyn til Dishleyracen kun er ringe. Af Merinosracen findes de fleste paa Øerne, nemlig 188 Stkr., medens der i Jylland kun findes 156 Stkr.

Jeg skal, medens jeg er ved at omtale Racerne, tillige gjøre opmærksom paa en Bevægelse, som har fundet Sted for deres Vedkommende. Gaa vi tilbage i Tiden, da var Fuldblod og Halvblod ikke nær saa stærkt repræsenteret blandt Hestene som nu. Ved blot at gaa tilbage til 1871 ville vi til Exempel saaledes se, at der af Fuldblod kun var 32 Hingste, medens der i 1881 var omtrent dobbelt saa mange; af Halvblodshingste var der kun 120, nu derimod 245. Medens her altsaa er stærk Stigning, er Forholdet omvendt for andre Racers Vedkommende; saaledes er f. Ex. Frederiksborgracen taget betydelig af, idet der nemlig nu kun er halv saa mange af denne Race som for 10 Aar siden, og hvad Yorkshireracen angaaer, da er den nu næsten forsvunden, thi medens der i 1871 var 78 Hingste af denne Race her i Landet, er der nu kun 5. En lignende Bevægelse har fundet Sted for Tyrenes Vedkommende.

Korthornstyrene ere saaledes tiltagne stærkt i Antal siden 1871, i hvilket Aar der her i Landet fandtes 211 Stkr., medens der nu er næsten 1000. Anglerracen er ogsaa tiltagen meget betydelig siden 1871, men dog ingenlunde saa stærkt som Korthornet. I 1871 fandtes her i Landet ca. 2200 Anglertyre, medens der i 1881 var ca. 3300, saa at Tilvæksten altsaa har udgjort 50 pCt. I Modsætning hertil er en anden Race, Ayreshireracen saa at sige helt forsvunden. Af den fandtes i 1871 over 100 Stkr., medens der nu kun er nogle enkelte Stkr. tilbage. Endelig skal jeg kortelig berøre Væderne af forædlet Race. Uagtet der, som vi have seet, er Tilbagegang i Jylland for Faarenes Vedkommende i den sidste Periode, ere de forædlede Racer dog dér i betydelig Tilvæxt; vi finde, at der i 1881 var flere Vædere af forædlet Race til det mindre Antal Faar, end der tidligere fandtes til det større Antal af disse. —

Forinden jeg nu gaaer over til at omtale Hornkvægbesætningernes Størrelse, der vil findes gjengiven i omstaaende Tabel, skal jeg tillade mig at forudskikke et Par Bemærkninger. Som bekjendt have vi fra 1873 en Opgivelse om Størrelsen af vore Agerbrug efter Hartkornet; vi have de saakaldte store Landejendomme, nemlig de, som have 12 Tønder Hartkorn og derover, dernæst Bøndergaarde, som have mellem 1 og 12 Tdr. Hartkorn, og med Hensyn til hvilke man kan gjøre en Forskjel mellem dem, der have fra 12 Tdr. til 4 Tdr. Hartkorn og fra 4 Tdr. til 1 Td. Hartkorn. Endelig komme Husene, og for deres Vedkommende kan man gjøre en lignende Forskjel, nemlig dele dem i Huse, der have under 1 Td. Hartkorn, men 2 Skjæpper og derover, og dem, der have under 2 Skpr. Ganske vist ligge nu de Opgivelser, man har for Antallet af disse Ejendomme, 8 Aar tilbage i Tiden, men den Bevægelse, der er foregaaet i saa Henseende siden 1873, er dog ikke saa stor, at man ikke saa nogenlunde kan bruge de Tal, man dengang fandt. Jeg anseer det saaledes f. Ex. for givet, at Antallet af de Ejendomme, der have 12 Tønder Hartkorn og derover, ikke er blevet underkastet nogen

		1 Stk.		2 Stkr.		3 Stkr.		4—5 Stkr.		6—9 Stkr.	
		Antal Besætninger.	Stkr. Hornkvæg.	Antal Besætninger.	Stkr. Hornkvæg.	Antal Besætninger.	Stkr. Hornkvæg.	Antal Besætninger.	Stkr. Hornkvæg.	Antal Besætninger.	Stkr. Hornkvæg.
Landdistrikterne											
i											
Kjøbenhavns Amt . . .	1045	1045	893	1786	473	1419	573	2519	633	4660	
Frederiksborg — . . .	1225	1225	1195	2390	760	2280	752	3281	582	4226	
Holbæk — . . .	2115	2115	2177	4354	1318	3954	1084	4724	850	6267	
Sorø — . . .	1301	1301	1960	3920	1123	3369	882	3860	704	5113	
Præsto — . . .	2120	2120	1989	3978	1055	3165	901	3949	888	6602	
Bornholms — . . .	591	591	611	1222	461	1383	415	1812	263	1809	
Maribo — . . .	2644	2644	1710	3420	798	2394	792	3489	1256	9442	
Odense — . . .	2819	2819	2519	5038	1263	3789	1103	4808	1184	8748	
Svendborg — . . .	2457	2457	2783	5566	1327	3981	1009	4415	1232	9348	
Øernes Amter . . .	16317	16317	15837	31674	8578	25734	7511	32857	7592	56215	
Hjørring Amt . . .	1458	1458	1996	3992	1538	4614	1965	8649	1836	13209	
Thisted — . . .	1271	1271	1471	2942	1088	3264	1203	5290	1033	7511	
Aalborg — . . .	1039	1039	1220	2440	1025	3075	1477	6556	1527	10976	
Viborg — . . .	1244	1244	1430	2860	1115	3345	1862	8274	2085	14942	
Randers — . . .	1204	1204	1261	2522	851	2553	1106	4970	1317	9620	
Aarhus — . . .	1706	1706	2046	4092	1439	4317	1624	7151	1765	12932	
Vejle — . . .	1867	1867	1879	3738	1332	3996	1612	7119	1612	11631	
Ringkjøbing — . . .	1147	1147	1396	2792	1158	3474	1993	8825	2351	17166	
Ribe — . . .	913	913	1148	2296	873	2619	1403	6238	1766	12876	
Jyllands Amter . . .	11849	11849	13337	27674	10419	31257	14245	63072	15292	110863	
Landdistrikterne i det egentlige Danmark .	28166	28166	29674	59348	18997	56991	21756	95929	22884	167078	

besætninger paa:

10—14 Stkr.		15—29 Stkr.		30—49 Stkr.		50—99 Stkr.		100—199 Stkr.		200 Stkr. og derover.		Tilsammen.	
Antal Besætninger.	Stkr. Hornkvæg.	Antal Besætninger.	Stkr. Hornkvæg.	Antal Besætninger.	Stkr. Hornkvæg.	Antal Besætninger.	Stkr. Hornkvæg.	Antal Besætninger.	Stkr. Hornkvæg.	Antal Besætninger.	Stkr. Hornkvæg.	Antal Besætninger.	Stkr. Hornkvæg.
763	9273	998	19306	125	4488	29	1966	15	2121	4	935	5551	49518
630	7657	1023	20593	147	5283	49	3308	10	1371	3	660	6376	52274
1080	13065	1376	25984	101	3784	51	3692	36	5090	10	2447	10198	75476
687	8344	1426	27261	96	3383	45	2982	37	5465	7	1844	8268	66842
1303	15779	1366	25472	58	2111	39	2607	41	5841	14	3395	9774	75019
236	2857	473	9603	95	3232	7	397	1	103	»	»	3153	23009
1333	15522	584	10920	67	2532	49	3386	47	6683	9	2291	9289	62723
1444	17314	1448	27560	141	5048	58	3989	38	5444	7	1506	12024	86063
1476	17674	1201	22408	68	2433	55	4095	43	5660	7	1525	11658	79565
8952	107485	9895	189107	898	32294	382	26425	268	37778	61	14603	76291	570489
1312	15647	1361	26716	331	12296	138	9058	52	7031	7	1812	11994	104482
826	9768	1073	21934	246	9025	75	4898	17	2149	2	552	8305	68607
1103	13329	1702	34272	322	11696	141	9299	59	8073	5	1618	9620	102373
1479	17533	1849	36368	233	8429	70	4590	35	4678	2	1171	11404	103434
1297	15510	1786	36351	381	13517	98	6279	36	4911	12	3051	9349	100488
1549	18499	1761	34617	215	7731	65	4360	32	4357	5	1271	12207	101033
1211	14300	1373	27639	336	12306	118	7586	24	3065	4	1054	11358	94301
1736	20466	1918	38326	323	11735	78	5291	20	2400	»	»	12120	111622
1315	15530	1467	29295	291	10562	60	3923	5	570	1	356	9242	85178
1828	140582	14290	285518	2678	97300	843	55284	280	37234	38	10885	95599	871518
0780	248067	24185	474625	3576	129594	1225	81709	548	75012	99	25488	171890	1,442007

synderlig Forandring, hvorimod det vel nok bør antages, at Antallet af Bøndergaarde, som have mellem 12 og 4 Tdr. Hartkorn, er blevet formindsket noget, saaledes at der altsaa omvendt i 1881 fandtes et større Antal Bøndergaarde med mellem 4 Tdr. og 1 Td. Hartkorn og ligeledes et større Antal Huse med fra 1 til $\frac{1}{4}$ Td. Hartkorn, end der fandtes i 1873. Af den førstnævnte Slags Ejendomme, nemlig dem, der have 12 Tdr. Hartkorn og derover, var der 1856 i Aaret 1873; sammenlignes nu hermed det Antal Besætninger paa 50 Stkr. Hornkvæg og derover, som fandtes i 1881, og hvis Tal var 1872, vil man se, at disse to Tal falde saa nær sammen, at man kan sige, at den ordinære Styrke af Hornkvæg paa de nævnte Gaarde er mellem 50 og 200 Stkr. Gaa vi til Gaardene, som have mellem 12 og 4 Tdr. Hartkorn, da var der af dem i 1873 nogle Hundrede over 29000; men da det, som jeg nylig sagde, naar man paany skulde undersøge, hvor mange der nu var, uden al Tvivl vilde vise sig, at deres Antal er blevet formindsket, saaledes at der altsaa ikke nu vilde være 29000, men et noget færre Antal, vil man ogsaa se, at dette Tal meget nær falder sammen med Antallet af de mellemstore Besætninger, som fandtes i 1881, idet nemlig Antallet af Besætninger, der bestode af fra 15 til 49 Stkr. Hornkvæg, var 27761. Man tør altsaa heraf slutte, at det ordinære Antal Kreaturer, der haves paa slige Gaarde, er fra 15 til 49 Stkr. Se vi hen til de mindre Bøndergaarde, dem, der have fra 1 Td. til 4 Tdr. Hartkorn, da fandtes der i 1873 af dem henved 41700; men man tør antage, at deres Antal er blevet noget forøget, og det vil derfor paa det nærmeste falde sammen med det Tal — 43664 — der fandtes for de mindre Besætningers Vedkommende, hvortil de henregnes, der bestaa af fra 6 til 14 Stkr. Hornkvæg. Besætninger indenfor de nævnte Grænser maa altsaa være det ordinære paa disse Gaarde. Tage vi endelig Husene med under 1 Td. Hartkorn, men med 2 Skpr. og derover, vil man se, at deres Antal i 1873 var mellem 65000 og 66000, og tage vi det samlede Antal Besæt-

ninger paa mellem 2 og 5 Stkr. Hornkvæg, ville vi finde, at det i 1881 var noget over 70000, saa at altsaa disse Huse paa det nærmeste ville have Besætninger bestaaende af fra 2 til 5 Stkr. Hornkvæg. Hvad der nu staaer tilbage er Besætningerne paa 1 Stk. Hornkvæg; af dem fandtes der her i Landet i 1881 noget over 28000, og de ville altsaa væsentlig findes ved Husene, som have under 2 Skpr. Hartkorn. Da disses Antal paa det nærmeste er ligesaa stort som Antallet af de Huse, der have fra 2 Skpr. til 1 Td. Hartkorn, komme vi følgelig til det Resultat, at kun de to Femtedele af Husene, med under 2 Skpr. Hartkorn, holde et Stk. Hornkvæg, medens Resten er uden et saadant Husdyr.

Sammenlignes Antallet af Hornkvægsbesætninger, som fandtes her i Landet i 1881, med Antallet af Hornkvægsbesætningerne, som fandtes i 1876, i hvilket Aar man første Gang undersøgte dette Forhold, vil man finde, at Antallet af de Besætninger, der bestaa af over 2 Stkr., er steget, og at Stigningen navnlig er størst for de større Besætningers Vedkommende, hvorimod der er nogen Tilbagegang i Antallet af de Besætninger, der bestaa af 1 eller 2 Stkr. Hornkvæg. Man maa naturligvis ikke lægge mere ind i disse Tal, end der i og for sig ligger; men de vise dog, at det gaaer opad, at der nu findes flere Besætninger bestaaende af et større Antal Hornkvæg end i 1876, og at der kun er Nedgang i Antallet for de mindste Besætningers Vedkommende, fordi en Del af disse fra 1876 ere rykkede op i en højere Klasse. —

Skjøndt der utvivlsomt, naar man vilde gaa mere ind paa Enkeltheder, endnu kunde fremdrages flere Forhold, som kunde have deres Interesse, skal jeg dog ikke indlade mig derpaa, eftersom jeg antager, at det, jeg har meddelt, vil være tilstrækkeligt til at give et omtrentligt Billede af Landets Kreaturstyrke for Øjeblikket, og hvorledes den maa sees lige over for Fortiden og i de forskjellige Hoveddele af Landet. Jeg skal derfor indskrænke mig til sluttelig at meddele Resultatet af nogle faa Sammenlig-

ninger mellem Kreaturstyrken i Danmark og i andre europæiske Lande. For Aaret 1881 har jeg imidlertid ikke kunnet foretage nogen Sammenligning, eftersom der kun foreligger Opgivelser fra meget enkelte Lande for Aar, der komme 1881 saa nær, at der paa en Sammenligning kunde bygges korrekte Resultater; jeg har derfor maattet foretage en saadan Sammenligning for den foregaaende Tællings Vedkommende, nemlig den i 1876. Vel foreligger der ikke Opgivelser fra netop det samme Aar for alle andre Landes Vedkommende, men dog fra Aarene omkring 1876, og Sammenligningen er skeet for 23 europæiske Staters Vedkommende. Sammenlignes nu Kreaturstyrken i de forskjellige Lande med Menneskenes Antal, kommer Danmark til at staa som Nr. 1, medens de sydlige Stater i Europa komme til at staa nederst i Rækken, og blandt disse Italien allernederst, og Forskjellen mellem Danmarks og Italiens Kreaturstyrke er saa stor, at den første forholdsvis er godt og vel fire Gange saa stor som den sidste. Sammenligne vi derimod efter Arealet, bliver Danmark ikke Nr. 1 i Rækken, men først Nr. 6. Nr. 1 er Irland; dernæst komme Belgien, Holland, Würtemberg o. s. v., og tilsidst komme Sverig, Norge og Finland. Men skjøndt Danmark er Nr. 6, er Forskjellen mellem Danmark og Irland, som er Nr. 1, ikke meget stor, thi sætte vi Irlands Kreaturstyrke til 100, vil Danmarks være 85. Derimod er Forskjellen mellem Danmarks og Finlands Kreaturstyrke meget betydelig, thi Danmark har 15 à 16 Gange saa mange Kreaturer pr. Kvadratmil som Finland. Ville vi endelig se bort fra Kreaturstyrken i dens Helhed og blot tage Hensyn til Hornkvæget, som jo hos os spiller den vigtigste Rolle, og foretage en Sammenligning mellem de forskjellige Lande — en Sammenligning, som kan gjøres, men som ikke er fuldt berettiget, da de forskjellige Husdyr ere fordelte forskjellig i de forskjellige Lande, efter Klima, naturlige Beskaffenhed o. s. v. — ville vi finde, naar vi se hen til Indbyggerantallet, at Danmark har 10 Gange saa meget Hornkvæg som det Land, der

staaer nederst i Rækken (Grækenland), medens det, naar vi sammenlignede Kreaturstyrken, kun havde 4 Gange saa mange Kreaturer.

Hvilken Betydning man nu end vil tillægge disse Sammenligninger, hvis Mangler jeg ikke har skjult for dem, maa det dog betragtes som afgjort, at Danmark med Hensyn til Kreaturstyrke aabenbart er blandt de mest fremtrædende Lande i Europa og altsaa ogsaa i hele Verden.

Hertil knyttede sig følgende Diskussion:

Kaptajn la Cour: Det kan ikke andet end kaldes glædeligt, at disse Redegjørelser for, hvorledes Bevægelsen er med Hensyn til en af Landets største Kapitaler, komme hvert femte Aar, thi selv om de ikke fremvise nye og overraskende Resultater, har det dog en stor Betydning at faa tidligere Antydninger fastslaaede eller ændrede. Til de Resultater, som Hr. Bureauchef Gad allerede har uddraget af de forelagte Tabeller, skal Taleren ikke komme tilbage, eftersom Hr. Gad har undergivet dem en udførlig Omtale, men da Taleren i Eftermiddag har havt Lejlighed til at gjøre sig bekjendt med Tabellernes Indhold forinden Mødet, har han gjort forskellige Sammenstillinger, af hvilke han vil tillade sig at fremdrage nogle. Af Oversigten over det samlede Antal Kreaturer ved Tællingen den 15. Juli 1881 sammenlignet med tidligere Tællinger har Taleren udregnet den procentvise Tilvæxt eller Aftagen for de forskellige Husdyrklassers Vedkommende i Tidsrummet fra 1838—1881, og han har derved fundet, at den samlede Kreaturstyrke er stegen 45 à 46 pCt. i disse 43 Aar. Hestenes Antal er tiltaget med 7 pCt., Hornkvægets med 72 pCt. og Svinenes med 124 pCt., hvorimod Faarenes Antal er aftaget med 6 pCt. Hvad Hestene angaaer, da er deres Tal, som allerede bemærket, aftaget betydelig siden 1876, omtrent med 6000, og Grunden dertil maa formodes at ligge i en unaturlig stor Bestand 1876, foranlediget ved et meget stærkt Tillæg i de nærmeste Aar efter den tysk-franske Krig. Senere er man imidlertid her paa Øerne kommen tilbage til normale Tilstande, hvorimod Jylland med sin større Interesse for Hesteopdræt og sine imange Retninger bedre Vilkaar derfor endnu har en meget betydelig Hestebestand. Hornkvæget voxer stadig i Antal over hele Landet, men dog ganske særlig i Jylland. I Faarenes Antal er der stadig Nedgang, om end deres Antal endnu er større, end det var i 1838.

Hvad der imidlertid er af særlig Interesse, er den stærke Tilvæxt, som er foregaaet i Svinenes Antal; dette er nemlig siden 1838 forøget med 75 pCt. paa Øerne og med 238 pCt. i Jylland, hvilket er et Vidnesbyrd om det overordentlige Op-sving Mejeridriften har taget hele Landet over, men dog navnlig i Jylland, i de sidste 43 Aar. Sammenligne vi endelig Kreaturstyrken i Aaret 1838 med Kreaturstyrken i 1881, ville vi se, at den for Øernes Vedkommende er voxet med 24 pCt. og for Jyllands Vedkommende med 66 pCt. Her have vi atter, ligesom for Svinenes Vedkommende, et Vidnesbyrd om den stærke og glædelige Opkomst, som har fundet Sted i Jyllands Agerbrug og Kreaturhold. Man seer af disse Oplysninger, hvorledes og i hvilke Retninger Jylland har overfløjet Øerne.

Se vi dernæst hen til, hvorledes Kreaturholdet stiller sig i de forskellige Amter, da viser det sig jo, at Københavns Amt har færre Stkr. Hornkvæg end noget af de andre Amter, men det ligger naturligvis i, at Amtets Besætninger for en væsentlig Del staa i Hovedstaden; hvilket tillige for en Del medfører, at Københavns Amt har et ikke ubetydeligt Hestehold.

Ved at sammenligne Antallet af Ungkvæg med Antallet af det ældre Kvæg, med Køer og Stude, vil man faa Bekræftelse paa, hvad man forøvrigt vidste i Forvejen, at der lægges forholdsvis meget mindre til paa Øerne end i Jylland; thi medens Ungkvæget intetsteds paa Øerne udgjør i Antal halvt saa meget som det ældre Kvæg, udgjør det i Jylland, naar undtages Aarhus og Vejle Amter, overalt over Halvdelen af det ældre Kvæg. I Københavns, Præstø og Maribo Amter udgjør Antallet af Ungkvæg ikke engang en Trediedel mod Antallet af det ældre Kvæg, og det maa falde tungt paa Lolland-Falster at se sig hørende til de Amter, der i den Henseende staa nederst i Rækken; i Københavns Amt, der staaer endnu lavere, opfordre Forholdene selvfølgelig ikke til Tillæg. I Jylland derimod, naar vi undtage Aarhus og Vejle Amter, der som allerede tidligere bemærket staa Øerne meget nær, udgjør i Almindelighed Antallet af Ungkvæg Halvdelen eller endog betydelig over Halvdelen mod det ældre Kvæg; navnlig er dette Tilfældet i Thisted, Aalborg, Viborg, Randers og Ribe Amter, som jo ogsaa ere bekendte for at være kvægopdrættende Amter. Højest af disse staaer Thisted Amt, der har omtrent 30000 Stkr. Ungkvæg og 40000 Stkr. ældre Køer og Stude, saa at Forholdet mellem Ungkvæg og ældre Kvæg er som 3:4. Selvfølgelig maa vi tage baade Køer og

Stude tilsammen; thi omend Studene ikke ere af nogen Betydning paa Øerne, spille de dog en betydelig Rolle i Jylland; dér er nemlig 20 Stude for hver 100 Køer, medens der paa Øerne kun er 1 Stud for hver 100 Køer. Det følger naturligvis af sig selv, at det er det store Studehold, der væsentlig bidrager til, at Ungkvæggets Antal er saa stort, eftersom det da hurtigt skaffes ud af Gaardene i udvoxet eller i hvert Fald i fedet Tilstand.

Taleren skulde dernæst gaa over til at meddele Resultatet af nogle Beregninger, han havde foretaget, angaaende Fordelingen af Kvægbesætningerne efter deres Størrelse. Det viser sig her, at omtrent Halvdelen af alt Landets Kvæg findes paa de Ejendomme, der have Besætninger paa 10 til 30 Stkr., næsten en Trediedel paa de Ejendomme, der have Besætninger paa 1 til 9 Stkr., og kun en Femtedel paa de Ejendomme, der have Besætninger paa 30 Stkr. og derover. Man seer altsaa, at omtrent Halvdelen af alt Landets Kvæg findes paa de egentlige Bøndergaarde, og dette burde forøge Bestræbelserne efter at fremkalde Forbedringer i Husdyrholdet paa denne Klasse af Ejendomme. Bevægelsen indenfor disse 3 Klasser af Besætninger stiller sig for 1881 sammenlignet med 1876 saaledes: De almindelige Bøndergaarde, altsaa Ejendomme med en Besætning paa 10 til 30 Stkr. Kvæg, have nu en ligesaa stor Del af Landets Kvægbestand inde, som de havde for 5 Aar siden; idet de nemlig nu sidde inde med 50.1 pCt. af alt Kvæget og i 1876 havde 50 pCt. af det daværende Antal; de mindre Jordbrug, de, hvis Besætninger bestaa af 1 til 9 Stkr. Hornkvæg, havde i 1876 30.3 pCt. af alt Kvæget her i Landet, hvorimod de nu kun ere i Besiddelse af 28.3 pCt., saa at altsaa her er en Tilbagegang af 2 pCt, hvilket maa siges at være en betydelig Forandring i Løbet af saa kort Tid; endelig er der de store Besætninger paa 30 Stkr. og derover, og de indbefatte nu 21.6 pCt. af alt Hornkvæget, medens de i 1876 kun udgjorde 19.7 pCt. af det daværende Antal Hornkvæg. Der er altsaa her en Tilvæxt af de 2 pCt., som de mindre Besætninger ere gaaede tilbage. Gjennemsnitsstørrelsen af hele Landets Besætninger har ogsaa ændret sig noget i Løbet af de sidste fem Aar, dog er Forandringen ikke stor, men Tidsrummet er heller ikke stort. For Øernes Vedkommende var Gjennemsnitsstørrelsen i 1876 7.1 Stkr. og i 1881 7.5 Stkr.; for Jyllands Vedkommende var Gjennemsnitsstørrelsen i 1876 8.5 Stkr. og i 1881 9.1 Stkr. Tages hele Landet var Gjen-

nemsnitstørrelsen i 1876 7.9 Stkr. og i 1881 8.4 Stkr. I Gjennemsnit ere altsaa Besætningerne i Aarene fra 1876 til 1881 forøgede med 0.5 Stkr., og denne Forøgelse udgjør en Tilvæxt af mellem 6 og 7 pCt., hvad jo ikke kan kaldes ringe, naar man seer hen til, at her kun er Tale om et kort Tidsrum.

Gaa vi dernæst over til at se, hvorledes Besætningerne efter deres Størrelse ere fordelte Landet over, viser der sig ret interessante Forhold. Af de smaa Husmandsbesætninger paa 1 à 2 Stkr. Hornkvæg findes forholdsvis langt flere paa Øerne end i Jylland, idet nemlig 56 pCt. af disse Besætninger findes paa Øerne og 44 pCt. i Jylland. Det samme er Tilfældet for de store Besætnings Vedkommende, nemlig dem, der bestaa af 100 Stkr. Hornkvæg og derover; ogsaa af dem findes 56 pCt. paa Øerne og 44 pCt. i Jylland. Det omvendte er derimod Tilfældet, naar vi tage Besætningerne, der bestaa af 3—100 Stkr. Hornkvæg, thi af dem findes der kun 36 pCt. paa Øerne, men 64 pCt. i Jylland. Navnlig er det to Klasser af Besætninger, der ere talrig tilstede i Jylland, nemlig for det første Besætninger bestaaende af 4—9 Kreaturer, altsaa Besætninger, der maa siges at høre hjemme paa Boelssteder — i Jylland 66 pCt., paa Øerne 34 pCt. — og dernæst Besætninger bestaaende af 30—100 Kreaturer, altsaa Besætninger, der maa siges at høre hjemme paa de saakaldte store Mellemgaaarde, Proprietærgaaarde, idet der nemlig at dem findes 72 pCt. i Jylland og kun 28 pCt. paa Øerne. Det forekommer Taleren ret mærkeligt, at den overvejende Del af Besætningerne paa 30 til 100 Kreaturer findes i Jylland, medens det omvendte er Tilfældet for de Besætnings Vedkommende, der bestaa af 100 Kreaturer og derover; men det maa sikkert staa i Forbindelse med de store Eng- og Græsarealer, som i Jylland ere henlagte til en Mængde større Bøndergaaarde, og som sætte dem i Stand til at have en Mængde Ungkvæg, hvilket holdes i Kjær og Enge og paa de endnu ikke opdyrkede Udmarker, og da bliver solgt i en Alder af 2 à 3 Aar. Det er sikkert dette Forhold, der gjør, at selv Gaaarde, der ikke staa for mange Tønder Hartkorn, kunne have saa store Besætninger.

Sluttelig maa han bemærke i Anledning af den Tvivl, man undertiden hører udtalt om Nyttens af saadanne statistiske Arbejder som det foreliggende, og hvortil mangfoldige Menneskers Medvirken paakaldes, at skal Agerbruget være paa det Rene med, hvorledes dets Udvikling i Virkeligheden stiller sig, ere de aldeles uundværlige og kunne derfor ikke noksom paaskjønnes.

Landstingsmand S. Pedersen antager, at Grunden til, at de mellemstore Besætninger findes i saa stort Antal i Jylland, ikke skriver sig saa meget fra, at der holdes Kreaturer paa Eng- og Kjørstrækninger, men fra, at der i Jylland i de sidste 25 Aar er dannet af tidligere Kjør- og Engstrækninger betydelige Agerbrug, navnlig i Retning af Kvæghold. — Bureauchef Gad udtalte, at det kun var undtagelsesvis, at Huse med 2 Skpr. Hartkorn og derunder havde Kvægbesætning, men det kan dog ikke saa ubetinget siges at være Tilfældet. I den nordlige Del af Jylland, f. Ex. i Hjørring, Thisted og Aalborg Amter er det almindeligt at træffe Huse, som ere oprettede paa 50 Aar, og disse have ikke kunnet medtages her, fordi de ikke have noget Hartkorn, men de have i Reglen Kreaturer. Desuden er det i disse mindre frugtbare Egne ikke nogen Undtagelse, men netop Regelen, at der haves et betydeligt Kvæghold ved Huse med 1 à 2 Skpr. Hartkorn, ja man har endog Exempler paa, at der haves 5 à 6 Kreaturer paa 1 Skp. Hartkorn; men det er da Huse, der ere dannede af simpel Jord, og som derfor ved Udskillingen fra Hovedparcellen have faaet saa godt som intet Hartkorn, men som ere gaaede fremad ved Kreaturholdet.

Bureauchef Gad skulde indrømme Rigtigheden af Hr. Pedersens Bemærkning, men ved Omtalen af Kvægbesættningernes Størrelse i Forhold til Hartkornet undlod Taleren heller ikke at gjøre opmærksom paa, at Sammenligningen kun gjaldt i de store Træk. Ingen kan være blind for, at naar man vil gaa til Enkelthederne, vil Beregningen ikke slaa til. — Ved den sidste Tælling fandtes langt flere Handyr, for hvilke der ikke var opgivet nogen Race, end ved nogen tidligere Tælling, og det stod ikke Taleren klart, hvad Grunden kunde være dertil. Han havde imidlertid den Tanke, at Grunden muligvis var den, at ved Forædling af Dyrene, hvorpaa man efterhaanden var kommen ind, var det ogsaa i højere Grad opgaaet for Landmændene, at Racepræget forsvinder ved de gjentagne Blandinger, og at Folk som Følge deraf ere blevne mere varsomme med at opgive Racen end tidligere, naar den ikke er fuldstændig ren. Det er for at faa denne Formodning bekræftet eller for at faa nærmere Oplysning om dette Forhold, at Taleren har fremsat Spørgsmaalet og ikke for at rette nogen Bebrejdelse mod dem, der have indhentet Materialet, for at de ikke overalt have opgivet noget bestemt med Hensyn til Racerne; thi man maa aabenbart hellere lade være at udsige noget end at give noget, der vil blive opfattet

urigtig. Bedst var det dog, om man opgav »blandet Races eller en anden saavidt mulig korrekttere Betegnelse.

Professor Segelcke: Efterhaanden som Mejeridriften bliver af større og større Betydning her i Landet, vil det have sin Interesse at være i Stand til at kunne følge alt, hvad der knytter sig dertil i alle Enkeltheder, og Taleren skulde derfor ved denne Løjlighed ikke undlade at fremsætte et Ønske, som han længe havde næret, nemlig at Kreaturtællingerne ikke alene kom til at give en Forestilling om, hvorledes Kvægholdet er her i Landet, men ogsaa om, hvor stort Koholdet er. Vel kan man af Oversigten over Hornkvægsbesætningerne danne sig en Forestilling derom, men da der mange Steder holdes en Mængde Stude og Ungkvæg, er den Beregning, man kan foretage, dog temmelig løs. Taleren har imidlertid engang forsøgt paa at give en Oversigt over Koholdet her i Landet, nemlig i en Meddelelse til den landøkonomiske Kongres, som afholdtes i Paris 1878 samtidig med Verdens-Udstillingen, og det Resultat, han kom til, var, at der her i Landet findes mellem 500 og 600 Gaarde, som have en Besætning paa 67—300 Køer, 4000 Gaarde med Besætninger paa 20—66 Køer og 40000 Gaarde med Besætning paa 7—19 Køer. Dette er et Forhold, der er væsentlig forskjelligt fra, hvad det er i andre mejeridrivende Lande, som Frankrig, Holland og England; dér er Koholdet ved Mejerigaardene langt mere ensartet end hos os. Man kjender ikke der til de meget store Besætninger, vi have, men paa den anden Side kjender man heller ikke dér eller i alt Fald kun i ringe Grad til Mejerigaarde med Besætninger paa 7—19 Køer, hvad vi jo have en overdentlig stor Mængde af. Men om man nu ogsaa kan danne sig en Forestilling om, hvorledes Koholdet er her i Landet, vilde det dog have sin store Interesse at se dette Forhold gjort til Gjenstand for statistisk Behandling, og det skulde derfor glæde Taleren meget, om Bureauchef Gad kunde give noget Haab om, at det fremtidig vil ske. Ganske vist véd Taleren, at det statistiske Bureaus Personale allerede er saa stærkt beskjæftiget, at det vanskelig vil kunne overkomme mere, end det gjør; men Sagen har meget stor Interesse, og det vilde derfor være heldigt, om Bureauet kunde faa yderligere Hjælp til de Arbejder, som det er ønskeligt for Agerbruget at se gennemførte. — Endnu skal Taleren kun udtale sin Glæde over, at Gederne ere medtagne ved den sidste Tælling. Det er kun et lille Antal, der endnu kan opvises, nemlig 9000, men der er al Grund til at antage, at Antallet i Fremtiden vil voxe betydelig her i

Landet, idet det nemlig vil vise sig, at det er fordelagtigt for Smaafolk, der ikke have Raad til at holde Køer, at have Geder.

Bureauchef Gad skulde lige over for Professor Segelcke bemærke, at ligesom der med Hensyn til Agerbruget — som forøvrigt ikke er den Næring, om man tør bruge det Udtryk, der er mindst bearbejdet fra Bureauets Side — kunde være flere Forhold, som kunde ønskes medtagne, saaledes er der ogsaa paa andre Omraader Forhold, som kunde ønskes bearbejdede af det statistiske Bureau, og da først og fremmest med Hensyn til de industrielle og adskillige sociale Forhold; men ligesom ingen skulde være villigere end Taleren til at fremskaffe alle de Oplysninger, der kunne være af Interesse for Udviklingen af de forskjellige Næringer her i Landet, saaledes maa han dog paa den anden Side ogsaa bestemt værgе det statistiske Bureau mod, at der uden videre paalægges det nye Opgaver, thi det er, som allerede udtalt af Professor Segelcke, saa optaget af Arbejde, at det, naar det skal fyldestgøre de Krav, der allerede ere stillede til det; ikke i en overskuelig Fremtid vil kunne paatage sig noget-somhelst nyt Arbejde, uden samtidig at gjøre det, som efter Talerens Mening er endnu værre, nemlig at tilsidesætte de Arbejder som allerede ere fortsatte gennem en Række af Aar og altsaa faa forøget Betydning derved, at de danne et Grundlag for Sammenligning. Taleren maa naturligvis beklage, at han, eftersom Forholdene stille sig for Tiden, er nødt til at give et saadant Svar, men paa den anden Side skal han ikke undlade at udtale, at der ikke fra hans Side skal blive lagt nogensomhelst Hindring i Vejen for, at der kan komme alle ønskelige Oplysninger frem saavel med Hensyn til de sociale Forhold, som med Hensyn til hvilkesomhelst af vore Erhvervsvirksomheder, og da ogsaa specielt med til, hvad der interesserer dem, der særlig have deres Opmærksomhed henvendt paa Forholdene i Agerbruget, naar man vil give ham de nødvendige Kræfter dertil, og her maa ved nødvendige Kræfter ikke forstaaes tilfældige Medarbejdere, men et organiseret Personale, som kan arbejde efter en bestemt Plan, thi ligesaa sikkert det er, at de forskjellige statistiske Oplysninger kunne være meget nyttige, naar de udarbejdes og fortsættes efter en bestemt af Kyndige velovervejjet Plan, ligesaa sikkert er det, at de ligesaa godt kunne vildlede som vejlede, naar de ikke udføres paa den Maade.

Husdyrbrugskonsulent Jessen: Skjøndt det foreliggende

Materiale naturligvis kan give Anledning til mange Kommentarer, skal Taleren dog kun fremdrage et ganske enkelt Punkt. Sammenstiller man de statistiske Oplysninger angaaende Kvægracerne her i Landet for de sidste tre Tællinger, nemlig dem i 1871, 1876 og i 1881, finder man en ret mærkelig Bevægelse, som fortjener at fremhæves. Tager man saaledes Korthornsracen, som jo spiller en overordentlig vigtig Rolle i sin Kamp med Landracen, seer man, at Bevægelsen er foregaaet saaledes, at Korthornstyrenes Antal paa Øerne er forøget i Femaaret 1866—71 med 37 Stkr., i 1871—76 med 236 Stkr. og i 1876—81 med 89 Stkr. Bevægelsen begynder altsaa svagt i Femaaret 1866—71, men stiger overordentlig stærkt i det næste Femaar, hvorpaa der følger en betydelig Nedgang i det sidste Femaar. Noget lignende gjør sig gjældende i Jylland. Der har man i det første Femaar en Forøgelse i disse Tyres Antal med 78 Stkr., i det næste Femaar en Forøgelse med 339 Stkr., og i det sidste Femaar en Forøgelse med kun 115 Stkr. Ganske vist kan man nu sige, at der endnu stadig er en Forøgelse i disse Tyres Antal lige overfor det Antal, der var ved Begyndelsen af det første Femaar, men denne Forøgelse træder dog stærkt i Baggrunden, naar man samtidig betragter den Forøgelse, som har fundet Sted i det hele Kvæghold. Man har betragtet Indførelsen af Korthornstyre som et Udtryk for en Bestræbelse hos vore Landmænd efter at fjerne sig fra Mellemløberne og gaa over til mere ensidige Racer; og at Bestræbelserne have været stærke i saa Henseende, viser jo Tallene for det mellemste Femaar. Bevægelsen er imidlertid nu i Tilbagegang samtidig med, at Landracen er bleven forbedret. Hvad Anglertyrene angaaer, da kan disses Tal jo ikke bestemt angives paa Øerne. Antallet blev her i Femaaret 1866—71 formindsket med 20 Stkr., i Femaaret 1871—76 var der en Tilvæxt af 859 Stkr., hvorimod Tilvæksten omtrent er standset i det sidste Femaar. For Jyllands Vedkommende er Forholdet noget anderledes, idet der aldeles ingen Forøgelse skete i Antallet af Anglertyre i Femaaret 1866—71 og kun en Forøgelse af 34 Stkr. i Femaaret 1876—82, samt endelig en Forøgelse af 134 Stkr. i det sidste Femaar. I Jylland ere Anglertyrene bestemt udsondrede fra den jyske Race, og man kan derfor saa nogenlunde stole paa, at det opgivne Antal virkelig er Anglertyre eller i alt Fald røde Tyre; men dette er ikke Tilfældet for Øernes Vedkommende, thi der ere Anglertyrene mere og mere gaaede over i Landracen. — Et andet Forhold, som Taleren skal tillade sig at fremdrage, er Forholdet mel-

lem Tyrenes Antal og Køernes Antal. Det synes, som om man paa Øerne har et uforholdsmæssig stort Antal Tyre til Køerne, idet man der har 1 Tyr for hver 35 à 37 Køer, medens man i Jylland kun har 1 Tyr for hver 75 Køer. Det vilde imidlertid være mærkeligt, om dette Forhold for Jyllands Vedkommende virkelig skulde finde Sted; man bruger dér vistnok den Fremgangsmaade at benytte yngre, $1\frac{1}{4}$ — $1\frac{1}{2}$ Aars gamle Tyre til Bedækning, hvilke saa blive skaarne eller afhændede, inden Kreaturtællingen finder Sted. Det angivne Tal er derfor vistnok ikke til at stole paa. Endnu skal Taleren kun bemærke, at naar Bureauchef Gad fremhævede, at Studenes Antal i Jylland var i Tilbagegang, da er dette ganske vist rigtigt, naar man seer det paa den Maade, han gjorde, men Taleren seer Sagen paa anden Maade, og han holder sig forvisset om, at der virkelig i Jylland er foregaaet en Forøgelse af deres Antal i de sidste 10 Aar.

Præsidenten (Prof. Jørgensen): Ved statistiske Oplysninger maa man naturligvis ikke holde sig for meget til Enkelthederne, og Taleren skal derfor ikke gjøre nogen Indvending mod den af den ærede Foredragsholder brugte Fremgangsmaade m. H. t. at beregne Landets samlede Kreaturstyrke, men som Forholdene ere hos os, er det aabenbart, at 10 Kjødfaaer betyde langt mere end ét Stykke Hornkvæg, og at 4, 5 à 6 Maaneders Grise betyde langt mindre. Man bør derfor modtage de Tal, der fremkomme ved denne Beregning, med lidt Forsigtighed og ikke bygge for meget paa dem. Naar der saaledes staaer opført i Tabellerne, at der findes saa og saa mange Besætninger af den Størrelse, da siger det ganske vist noget, men ikke grumme meget, thi det gjør stor Forskjel baade i Henseende til Værdi og Produktion, om f. Ex. en Besætning paa 14 Stkr. Hornkvæg bestaaer udelukkende af Malkekøer, eller om kun de 3 à 4 Stkr. ere Malkekøer og Resten Ungkvæg. Ligeledes er det aabenbart, at hollandske Køer og Korthornsstude have en større Værdi end vore hjemlige Racer, men da man ikke let kan tage saadanne Faktorer som Værdi og Produktionsevne med i Betragtning, vil han nødig have, at vi skulle lægge for megen Vægt paa Kreaturstyrken. En anden Indvending, som ogsaa kunde gjøres mod de statistiske Opgjørelser, er den, at det ene ofte gaaer mod det andet. Tage vi saaledes f. Ex. Hestene, var det tidligere anseet for at være et stort Fortrin, at Hestenes Antal aftager, og det er ogsaa klart, at Forholdet maatte betragtes saaledes, saalænge Bonden holdt 12 Heste og 2 Køer, hvorimod det stiller sig helt anderledes, hvor Hestetillæg giver

en god Indtægt, og man derfor kun kan ønske Hesteholdet forøget. Nu for Tiden betragtes et stort Svinehold som Bevis paa fremskredet Agerbrug; det forrige Aarhundredes Landbrugs-skribenter havde den modsatte Anskuelse, da Svinene vare usle Gadesvin, som løb omkring og selv søgte deres Føde. I Øjeblikket er Kulturens Gang i Agerbruget den, at Faarene aftage i Antal, medens Svinene tiltage. Dette Forhold er ligefrem begrundet i, at Græsgangene ere blevne mere intensive. Naar man nu altsaa siger, at Faarene aftage i Antal, da er det ganske vist korrekt, men om deres Værdi ikke tiltager, er et andet Spørgsmaal, da de smaa Uldfaar erstattes af større Kjødfaar. Disse Bemærkninger maa ikke optages som en Kritik over, hvad der er fremsat; de ere kun fremkomne, fordi Taleren er lidt frygtsom for, at man kan drage altfor store Resultater af disse statistiske Opgjørelser, som efter deres Natur aldrig kunne give et fuldtro Billede af Forholdene. Imidlertid skal Taleren naturligvis indrømme, at Opgjørelserne gjøre deres Nytte, og han skal derfor ikke undlade at rette en Tak til Bureauchef Gad for, hvad der er fremsat og for alle de Oplysninger, der komme frem i Agerbrugets Interesse.

Bureauchef Gad kan give Præsidenten fuldstændig Ret i hans Bemærkninger. Man kan ikke af Antallet, og det hverken naar det gjælder den samlede Kreaturstyrke eller de enkelte Dyr hver for sig, drage nogen aldeles bestemt Slutning med Hensyn til den Værdi, der derigjennem repræsenteres. Tage vi f. Ex. Faarene, og det gjælder da for Resten ikke alene dem, men alle vore Husdyr, da er det fuldstændig klart, at naar man sammenligner Tallet af dem i 1838 med Tallet af dem i 1881, da faaer man ikke et Udtryk for den forholdsvise Betydning, som de have haft i disse Aar med Hensyn til Tilfredsstillelsen af Befolkningens Fornødenheder. Der er ikke Spørgsmaal om, at paa alle Omraader ere vore Husdyr langt værdifuldere nu end tidligere Stykke for Stykke uanseet Forskjellen i Pengenes Værdi. Hvad der nu ydes af Produkter af hvert enkelt Kreatur, det være sig Mælk, Kjød, Uld o. s. v., staaer langt over, hvad der ydedes tidligere, men Statistikken kan ikke indlade sig paa nøjagtig at udmaale dette Forhold. Det er og bliver noget, om hvilket man ganske i Almindelighed kan have en velbegrundet Mening, men som ikke altid derfor lader sig bringe ind under den statistiske Methode. Naar Taleren skulde holde et Foredrag over den almindelige Tilstand af Kreaturholdet her i Landet, vilde han ikke undlade at komme med de samme Bemærkninger som

Præsidenten, og han vil altsaa for saa vidt slutte sig til den-nes Udtalelse om, at man ikke maa lægge for meget ind i de absolute Tal, men paa den anden Side maa han ogsaa bemærke, at han uanseet Tallene nærer den Overbevisning, at Danmark, naar undtages England, Holland og Belgien, hvad sine Husdyrs Beskaffenhed angaaer, ingenlunde behøver at vige tilbage for en Sammenligning med nogetsomhelst Land.

Præsidenten erkjender med Bureauchef Gad, at der er Fremskridt hos os, men han vil ikke have, at vi skulle sættes i Spidsen for alle Lande paa Grund af den store Kvægstyrke. Det Land, vi sammenstilles med, hvad Kreaturstyrken angaaer, er Irland, men sammenlignes England og Irland, staa Agerbruget i England jo saa højt over Irlands i alle Retninger, at naar der drages Lighedslinier mellem os og Irland, er det ikke meget smigrende for os. Intet er Taleren mere bange for, end at vi skulle faa for store Tanker om det Standpunkt, hvorpaa vi staa; det troer han ikke vi ere berettigede til, thi der er endnu overordentlig meget tilbage at gjøre hos os.
